

KI Samen wint rechtszaak tegen RVO en CRV

'Uitspraak komt overeen met gevoel in de sector'

Nadat de RVO een half jaar eerder had bekendgemaakt wegens belangenverstrengeling de stamboekerkenning van CRV in te trekken, kreeg de organisatie deze begin 2016 onverhoopt toch weer terug. KI Samen spande er een rechtszaak over aan en werd onlangs in het gelijk gesteld. De vraag is: hoe nu verder?

Al sinds de oprichting van CR Delta in 1998 is er discussie over mogelijke belangenverstrengeling tussen stamboekzaken en fokkerijactiviteiten. De organisatie beheert het stamboek én verkoopt sperma van stieren, stieren die hun fokwaarden ontlene aan informatie uit dat stamboek. En de stieren van alle concurrerende KI's ontlene hun fokwaarden eveneens uit datzelfde stamboek. Sterker nog, CR Delta – inmiddels onder de naam CRV – berekent de fokwaarden voor

de eigen KI-tak, maar ook voor alle andere fokkerijorganisaties. Een situatie die in een ideale wereld overduidelijk niet wenselijk is.

Draagvlak

Ten tijde van de oprichting van CR Delta bestond de Nederlandse Veeverbeteringsorganisatie (NVO) al. Deze gold als aanspreekpunt van de sector voor de overheid en moest voortaan voor een

breed draagvlak van de fokwaardeschatting zorgen, omdat naast CRV ook andere KI's erin vertegenwoordigd waren. Vaak was er toch onenigheid en eind 2009 stapten enkele grote partijen, waaronder CRV, dan ook uit de NVO, om per 2010 de stichting Genetische Evaluatie Stieren (GES) op te richten. De partijen die overbleven, hielden de NVO evenwel in de benen en deze organisatie werpt zich sindsdien op als 'sectorwaakhond'. GES, waarvan de Wageningen Universiteit de coördinatie uitvoert, heeft inmiddels echter ook zijn langste tijd gehad. Per 1 januari 2018 stopt de organisatie, omdat Europese wetgeving bepaalt dat GES per 1 november 2018 niet langer een erkenning mag hebben voor het schatten van fokwaarden. Die verantwoordelijkheid moet namelijk bij een stamboek liggen en GES is geen stamboek. De GES-leden hebben de bal bij CRV gelegd om met een oplossing te komen voor 2018. De organisatie zou de fokwaardeschatting

volledig in eigen beheer kunnen uitvoeren, maar de kans dat ze daarvoor door de overheid erkend wordt, is klein en door de door KI Samen gewonnen rechtszaak alleen maar kleiner geworden. En erkenning is vooral ook met het oog op buitenlandse handel essentieel.

Erkenning intrekken

Omdat de verwevenheid tussen stamboekzaken en fokkerijactiviteiten bij CRV zo sterk is, heeft overheidsorganisatie RVO in augustus 2015 schriftelijk gemeld voornemens te zijn de stamboekerkenning in te trekken. In februari 2016 werd de erkenning echter alsnog verlengd en ook nog voor onbepaalde tijd, zonder dat duidelijk werd hoe de bezwaren rondom belangenverstremming zouden worden opgelost of dat er eisen waren gesteld. Dit blijkt uit documenten die KI Samen door middel van een Wob-procedure (Wet openbaarheid van bestuur) wist te verkrijgen. De organisatie verzocht de RVO handhavend op te treden, omdat haar belangen door de erkenning werden geschaad, maar werd als 'niet belanghebbend' weggezet. De RVO motiveerde dit met de boodschap dat ze de erkenning aan CRV u.a. hadden verleend – CRV u.a. is de coöperatie die het stamboek voert – en dat KI Samen geen stamboek voert en dus geen concurrent is.

De particuliere KI uit Limburg spande daarop een rechtszaak aan tegen de RVO, waarbij de rechtbank – het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) – veel gewicht aan de zaak toekende door drie rechters aan te stellen. KI Samen stelde namelijk dat haar belang wel degelijk werd geschaad, omdat ze voor haar activiteiten voortdurend bedrijfsgevoelige informatie moet uitwisselen met de beheerder van het stamboek. Dat terwijl CRV u.a. – u.a. staat voor een coöperatie met uitgesloten aansprakelijkheid – het beheer van het stamboek heeft opgedragen aan CRV B.V. De laatste is een commerciële partij en bovendien de grootste concurrent van de Limburgse KI.

Geground verklaard

Dat de verwevenheid tussen CRV u.a. en CRV B.V. groot is, stond nota bene in de brief van de RVO van augustus 2015. De overheidsorganisatie sprak daarin het vermoeden uit dat CRV u.a. in feite zelf de fokkerijmarkt betreedt. CRV u.a. en CRV B.V. gebruiken elkaars handelsnamen en CRV u.a. is voor 80 procent aandeelhouder van CRV Holding B.V., die weer 100 procent van de aandelen van CRV B.V. bezit. Het gevolg is dat CRV u.a. respectievelijk B.V. elkaar aanmerkelijke concurrentievoordelen verschaffen, luidt de aanklacht van KI Samen. Het CBB heeft CRV in de gelegenheid gesteld aan de rechtszaak deel te nemen, een gelegenheid waarvan de fokkerijorganisatie gebruik heeft gemaakt. Uiteraard was CRV dezelfde mening toegedaan als de RVO,

namelijk dat KI Samen niet belanghebbende zou zijn omdat de organisatie geen stamboektaak vervult. Het college verklaarde het beroep van KI Samen echter gegrond en droeg de RVO op om binnen zes weken (na de uitspraak op 3 oktober) een besluit te nemen, daarbij rekening houdend met de eis van KI Samen om handhavend op te treden.

Vergaloppeerd

„We hebben dit gedaan voor ons eigen bestaansrecht”, reageert Gerard Scheepens van KI Samen op de zaak. Hij noemt in dat kader de datacontrole en het afschermen van data door CRV. Zo ontvangt KI Samen bijvoorbeeld geen genomische fokwaarden van haar stieren, terwijl CRV daarover wel kan beschikken. En is CRV dankzij haar informatievoorsprong in staat om jonge dieren op te kopen die op basis van de aangeleverde gegevens veelbelovend zijn, zodat deze stieren al van de markt zijn voordat andere fokkers kennis hebben kunnen nemen van die gegevens.

„De hele fusie had in 1998 nooit mogen plaatsvinden”, stelt Scheepens. Hij wijst erop dat de uitspraak van het college nogal van betekenis is. „De overheid heeft CRV

De overheid heeft zich gigantisch vergaloppeerd

de mogelijkheid gegeven aan te schuiven, waardoor het een zaak werd tegen de overheid én CRV en ze hebben alles verloren. Eén rechter kan zich vergissen, maar hier hebben drie rechters uitspraak gedaan en ze moesten het allemaal met elkaar eens zijn. De overheid heeft zich gigantisch vergaloppeerd”, aldus de directeur van KI Samen.

List

„De RVO had KI Samen nooit het bos mogen insturen”, reageert Paul Mazel van Trip Advocaten & Notarissen op de kwestie. Hij is de advocaat van KI Samen. „De crux is dat de RVO in augustus 2015 een brief heeft gestuurd met zeven punten waarop er niet aan de erkenningsvoorwaarden werd voldaan. De punten staan nog precies overeind en een half jaar later mogen ze de erkenning wel houden. De RVO heeft nu zes weken de tijd gekregen om uit te leggen waarom ze in die zes maanden van mening zijn veranderd. En daar hebben ze een pittige kluif aan, want het kan niet zo zijn dat CRV haar voordeel behoudt, er is een basisondergrond.”

Mazel vindt dat de RVO nu een goed verhaal moet hebben. „Anders stapt KI Samen opnieuw naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, of CRV doet dat.” De advocaat schetst dat de RVO nu mogelijk een list verzint of met CRV in conclaaf zit. „Er komt nieuwe fokkerijregelgeving aan, dus er zal nu toch

wel iets moeten veranderen. Maar het is evident dat CRV een dominante speler is en dat KI Samen dat niet is. Het is afwachten hoe de politiek daarmee omgaat. We zitten nu in een tussenfase. Uiteindelijk heeft de rechter het laatste woord.”

'Uitvoerig onderzoek'

De verliezende partijen zijn, wellicht logischerwijs, minder bereid tot reageren. De RVO laat bij monde van perswoordvoerder Melanie Marcus slechts het volgende weten: „Binnen RVO hebben wij kennis genomen van het besluit van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 3 oktober. We nemen, zoals het college heeft gesteld, binnen zes weken alsnog een besluit op het verzoek van KI Samen van 4 april 2016.”

Wietse Duursma, vicevoorzitter van CRV u.a. en melkveehouder in Bellingwolde (GR), is eveneens spaarzaam met zijn woorden. „Ik kan er niks over zeggen. Wij moeten vanuit het stamboek iets regelen en dat heel zorgvuldig doen en dat ook afstemmen met onze leden. Pas als er overeenstemming is, treden we daarover naar buiten.” Hij verwijst verder naar wat CRV er al in de pers over heeft gemeld. In het blad Veeteelt, een uitgave van CRV, staat dat 'de RVO binnen zes weken moet motiveren waarom CRV u.a. aan de erkenningsvoorwaarden voldoet. De RVO heeft de stamboekerkenning voor CRV begin 2016 voor onbepaalde tijd verlengd, nadat het uitvoerig onderzoek had gedaan of de werkwijze bij CRV voldoet aan de wetgeving. Jaarlijks toetst de RVO of het stamboek nog voldoet aan alle eisen.'

Verandering afdwingen

„Na klachten vanuit de praktijk is de erkenning in augustus 2015 ingetrokken. Een half jaar later is er ineens wel een erkenning verstrekt. Je kunt alleen maar speculeren over wat er in de tussentijd is gebeurd.” Aan het woord is Joop Olieman, secretaris van de NVO, de organisatie die zich opwerpt als 'sectorwaakhond'. Op de vraag of niet KI Samen, maar de NVO daarom de rechtszaak had moeten aanspannen, reageert hij ontkennend. „Wij zijn niet het orgaan om een juridische strijd aan te gaan, daar hebben wij niet de financiële middelen voor.” Hij zegt dat zijn organisatie nu een 'wachthouding' aanneemt. „Wij hebben een aantal keren contact met Wietse Duursma gehad en hij zou contact opnemen wanneer zaken concreet worden.”

Olieman vertelt dat de uitspraak betrekking heeft op de bestaande regelgeving, maar dat de nieuwe Europese regelgeving nog duidelijker is. „De uitbesteding van stamboektaken mag niet tot belangenconflicten leiden.” Olieman stelt dat de RVO een verandering van de Nederlandse fokkerijstructuur zal moeten afdwingen. „Het is nu afwachten hoe de RVO de zes weken ►

gaat invullen en hoe CRV zich daarbij opstelt. Er is dus sprake van belangenverstrengeling, waar de RVO rekening mee dient te moeten houden.”

Juridische basis

Olieman heeft goede hoop dat bij de RVO nu daadwerkelijk het spreekwoordelijke kwartje is gevallen. Hij zegt dat een hoge ambtenaar heeft bevestigd dat men bij Economische Zaken (EZ) tot april dit jaar ervan overtuigd was dat er geen juridische basis was om een verandering in de fokkerijstructuur af te dwingen. In april was er een zitting met de indieners van een zienswijze op de Nederlandse fokkerijstructuur. EZ had verschillende marktpartijen hierom gevraagd vanwege het opheffen van de productschappen en de gewijzigde Europese regelgeving.

Zaken die daar bijvoorbeeld op tafel kwamen, waren het ongelijke speelveld door de dominante positie van CRV, het feit dat spermaverkopers van de organisatie met voorkennis de boer op gaan, het feit dat de inspecteurs tevens SAP-stieradvies geven, de ontoelaatbaar hoge inteeltparingen binnen dit stieradvies, de voorwaarden waaronder de organisatie genomisch fokwaarden beschikbaar stelt en de stierzoekfunctie met een bestelknop voor CRV-stieren.

Maar ook de drie dataverwerkende NVO-leden, Uniform Agri, Agrovision en Ruma-VSM, roerden zich. De reden is dat een veehouder bijna net zoveel betaalt om alleen maar gegevens aangeleverd te krijgen van CRV als aan deelname aan CRV's managementprogramma Veemanager. Dat laatste zou aanmerkelijk meer moeten kosten en wordt volgens de dataverwerkers door hun klanten betaald. Deelname aan Veemanager zou daarmee op een oneigenlijke manier aantrekkelijker worden voor een veehouder, ten koste van deelname aan de managementsystemen van de concurrentie. Eind september maakte directielid Alfred de

Vries bekend CRV per 2018 te verlaten en per direct terug te treden als statutair directeur. Dat na een gezamenlijk onderzoek van de directie en de Raad van Commissarissen van de organisatie naar de gewenste topstructuur richting de toekomst. De contouren werden zichtbaar, maar De Vries zou verdere concretisering niet afwachten. „Hij trad volgens het persbericht af in verband met onderzoek naar de toekomstige structuur van dataverzameling, ik lees daarin het stamboek”,

Er is nu de mogelijkheid om te werken aan een nieuwe en schone structuur

aldus Olieman. De Vries is degene die namens CRV tot dusver zitting had in het GES-bestuur. „Een markt die fokkerijproducten verkoopt, functioneert het beste bij een eerlijk speelveld. Het stamboek moet voldoende onafhankelijk zijn”, stelt Olieman. „Duursma denkt na over een nieuwe structuur en zal daarbij rekening moeten houden met wetten en regelgeving. Wij gaan kijken welke paaltjes de RVO gaat zetten en dan gaan we kijken hoe CRV binnen deze paaltjes blijft en gaat het niet goed, dan gaan we ageren. En blijft de RVO in gebreke, wat tot nu toe steeds het geval is geweest, dan gaan we ook ageren.”

Vertrouwen

Een organisatie die zich al jaren druk maakt over belangenverstrengeling en oneigenlijk gebruik van data is de regionaal actieve KI-organisatie Reproplus, die haar werkgebied in delen van Friesland, Noord-Holland, Groningen en Drenthe heeft. „Wij zijn in 2014 voor het eerst aangeschoven bij Economische Zaken om mee te denken over de nieuwe EU-regelgeving.” Aan het woord is Jouke Kloosterman, die samen met Jaring Hiemstra de afgelopen jaren voorkomende

onrechtmatigheden heeft vastgelegd en heeft gecommuniceerd met de overheid en collega's. „Regelgeving is vaak ingewikkeld en abstract en Reproplus heeft geprobeerd met voorbeelden uit de praktijk aan te tonen waar de knelpunten zaten.”

Hij vervolgt: „We zijn naar aanleiding van die meldingen ook uitgenodigd door de RVO om uitleg te geven over de gang van zaken bij een KI-club. Daarnaast is er op verzoek van Economische Zaken door

Reproplus een uitgebreide zienswijze ingediend met onze bevindingen. De knelpunten die zijn aangedragen, hadden stuk voor stuk te maken met de verstrengeling van stamboek en commercie. De daaruit voortkomende problematiek is nu door de rechters bevestigd. Hun uitspraak komt duidelijk

overeen met het gevoel in de sector en onze bevindingen. Dat KI Samen door de RVO blijkbaar niet gezien was als belanghebbende, is nu terecht hersteld en nu hopen we dat men bij RVO alsnog met een objectief oordeel komt wat de erkenningskwestie betreft. De hele veeverbeteringssector moet vanzelfsprekend kunnen uitgaan van terecht verstrekte erkenningen en correct toegepaste regelgeving. Laat overigens duidelijk zijn dat ons enige belang het boerenbelang is en dat de boer belang heeft bij een eerlijk speelveld en correcte data.”

Reproplus heeft de benodigde vervolgstappen vrij helder in beeld. „Het eerste dat nu moet gebeuren, is dat de erkenning moet voldoen aan de voorwaarden. De erkenning moet opnieuw worden getoetst aan de regelgeving en er moet gehandhaafd worden. Daarna zal er voor de toekomst een nieuwe fokkerijstructuur moeten worden opgezet die aan de EU-regelgeving voldoet en zorgdraagt voor een eerlijk speelveld inclusief een transparante vorm van databeheer. De ingediende zienswijzen liggen hier ook aan ten grondslag. Er is nu een goede mogelijkheid om als veeverbeteringssector te werken aan een nieuwe en schone structuur.” ■

